

АДМІНІСТРАТИВНЕ ТА ФІНАНСОВЕ ПРАВО

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2023-6-12>

Баско А. В.,

*доктор філософії в галузі права,
докторант Запорізького національного університету
<https://orcid.org/0009-0007-9858-257X>*

ПРАВОВІ ЗАСАДИ, ФОРМИ ТА НАПРЯМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

LEGAL BASIS, FORMS AND DIRECTIONS OF INTERACTION BETWEEN LOCAL GOVERNMENT BODIES AND THE POLICE IN THE SPHERE OF ENSURING THE LIVING ACTIVITY OF THE REGION UNDER THE CONDITIONS OF THE STATE OF MARTIAL

В статті з'ясовано правові засади, форми взаємодії органів місцевого самоврядування та поліції у сфері забезпечення життєдіяльності регіону та створення безпечного середовища в умовах воєнного стану, визначено стан їх економічного забезпечення та запропоновані напрямки їх удосконалення. В межах дослідження встановлено форми, методи та напрями взаємодії органів місцевого самоврядування та поліції у сфері забезпечення життєдіяльності регіону; визначено особливості взаємодії органів місцевого самоврядування та поліції в умовах воєнного стану; виокремлено економічні складники такої взаємодії та окреслено перспективи їх реалізації.

В результаті дослідження встановлено, що до ключових напрямків удосконалення взаємодії органів місцевого самоврядування з поліцією на територіях наближених до військових дій слід віднести: створення добровільних формувань по охороні громадського порядку, які разом з поліцейськими можуть бути залучені громадян до охорони публічного порядку на вулицях, парках, скверах та прибудинкових територіях в вечірній час; налагодження взаємодії поліції з керівництвом служб безпеки підприємств стратегічного значення (об'єктів енерго та життєзабезпечення) щодо виявлення осіб які здійснюють наведення зброї агресора та об'єкти енерго та життєзабезпечення з числа працівників цих підприємств; здійснення моніторингу стану освітлення об'єктів дорожньої інфраструктури та звернення до відповідних органів місцевого самоврядування з метою встановлення додаткових приладів освітлення в нічний час; здійснення моніторингу громадських місць та інших об'єктів життєдіяльності громадян які не знаходяться під наглядом систем відеоспостереження поліції; залучення додаткових сил правопорядку для патрулювання громадських місць (зокрема офіцерів та курсантів відомчих закладів МВС та інших відомств), які мають відповідні навички та допуски до такої діяльності; вироблення ефективної системи розподілу місцевих фінансів з урахуванням дотримання балансу між забезпеченням економічного розвитку регіону за рахунок створення належних умов для роботи бізнесу, достатнього соціального забезпечення громадян, освіти та охорони здоров'я та створення системи обороноздатності та забезпечення безпечного середовища для громадян.

Ключові слова: *правові засади забезпечення безпечного середовища в умовах воєнного стану, взаємодія суб'єктів у сфері забезпечення життєдіяльності регіону, форми та напрями взаємодії органів місцевого самоврядування та поліції.*

The article clarifies the legal principles, forms of interaction between local self-government bodies and the police in the sphere of regional livelihoods and the creation of a safe environment under martial law, the state of their economic support is determined, and directions for their improvement are proposed. Within the framework of the study, the forms, methods and directions of interaction of local self-government bodies and the police in the sphere of ensuring the vital activities of the region were established; the peculiarities of the interaction of local self-government bodies and the police in the conditions of martial law are defined; the economic components of such interaction are singled out and the prospects for their implementation are outlined.

As a result of the study, it was established that the key directions for improving the interaction of local self-government bodies with the police in the territories close to military operations should include: the creation of voluntary formations for the protection of public order, which, together with the police, can involve citizens in the protection of public order in streets, parks, in public parks and private areas in the evening; establishment of cooperation between the police and the management of the security services of enterprises of strategic importance (energy and life support facilities) regarding the identification of persons who aim the aggressor's weapons and energy and life support facilities from among the employees of these enterprises; monitoring the state of lighting of road infrastructure objects and contacting the relevant local self-government bodies to install additional lighting devices at night; monitoring of public places and other objects of citizens' daily life that are not under the supervision of police video surveillance systems; involvement of additional law enforcement forces to patrol public places (in particular, officers and cadets of departmental institutions of the Ministry of Internal Affairs and other agencies), who have the appropriate skills and permits for such activities; development of an effective system for the distribution of local finances, taking into account maintaining a balance between ensuring the economic development of the region by creating proper conditions for business operations, sufficient social security of citizens, education and health care, and creating a system of defense capability and ensuring a safe environment for citizens.

Key words: *legal principles of ensuring a safe environment in the conditions of martial law, interaction of subjects in the sphere of ensuring the vital activities of the region, forms and directions of interaction of local self-government bodies and the police.*

Постановка проблеми. 24 лютого 2022 року є трагічною датою для історії України, адже повноцінне війське вторгнення росії на територію України внесло значні зміни в порядок нормального функціонування українського суспільства і зумовило необхідність перелаштування всіх суспільних відносин і економіки держави на підвищення обороноздатності, консолідації органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення безпеки громадян в умовах воєнного стану особливо на територіях які наближені до лінії оборони. Створення належних умов безпечного середовища на місцевому рівні неможливо без системної на ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування та правоохоронних органів в цілому і Національної поліції, зокрема. Передусім, така взаємодія дозволяє працювати ефективно, виступає чинником суспільної довіри, без якої неможливо побудувати міцну демократичну державу, забезпечити належний рівень правопорядку. Узагальнюючи вищевикладене, можна дійти висновку про те, що спільна діяльність Національної поліції України у сфері охорони публічного порядку та безпеки здійснюється на засадах партнерства в тісній співпраці з органами місцевого самоврядування, територіальними громадами, громадськими об'єднаннями та населенням спрямована на задоволення їхніх потреб і являє собою сукупність прав і обов'язків, спрямованих для створення та підтримання належного режиму правопорядку та сприяння в правоохо-

ронній діяльності підрозділам поліції з урахуванням державних і місцевих інтересів з метою створення належного безпекового середовища.

У зв'язку з цим питання акумуляції та розвитку ефективних форм взаємодії органів місцевого самоврядування та Національної поліції в умовах війни не втрачають своєї актуальності і потребують наукового узагальнення, що є метою наукового дослідження в межах даної статті.

Стан дослідження проблематики статті. Проблематику окремих питань взаємодії органів місцевого самоврядування та Національної поліції в Україні зокрема, досліджували: О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, Ю. В. Ковбасюк, Г. І. Ковтун, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, О. В. Кузьменко, К. Б. Левченко, О. І. Миколенко, Р. С. Мельник, О. М. Музичук, М. В. Лошицький, В. В. Сокуренько, І. Д. Пастух, І. М. Пахомов, Р. В. Шаповал, О. С. Юнін та ін. Сучасні проблеми діяльності органів місцевого самоврядування в умовах військового управління та форми взаємодії з поліцією та іншими правоохоронними органами щодо створення безпекового середовища досліджували Тітко Е. В., Сікорський О., Ануфрієв М. І., Шевченко В., Тарасенко Т. М., Корнієнко М. В. Волокітенко О. М., Барба, В. Є. та ін.

В той же час питання ефективності взаємодії органів місцевого самоврядування та поліції у сфері забезпечення життєдіяльності регіону та створення безпекового середовища в умовах воєнного стану висвітлені недостатньо та потребують більш широкого дослідження.

Таким чином на досягнення **мети дослідження** – з'ясування правових засад, форм взаємодії органів місцевого самоврядування та поліції у сфері забезпечення життєдіяльності регіону та створення безпекового середовища в умовах воєнного стану та їх економічного забезпечення плануємо до виконання наступні **завдання** дослідження: з'ясування правових засад та форм взаємодії органів місцевого самоврядування та поліції у сфері забезпечення життєдіяльності регіону; визначення особливостей взаємодії органів місцевого самоврядування та поліції у сфері забезпечення життєдіяльності регіону створення безпекового середовища в умовах воєнного стану.

Матеріали та методи дослідження. Виходячи з окресленого предмета дослідження, нами було обрано комплексний підхід до застосування методів наукового пошуку. Методологічну основу дослідження складає діалектичний метод, застосування якого дозволило всебічно розкрити природу «взаємодії органів публічної адміністрації» як організаційну форму забезпечення життєдіяльності регіону та створення безпекового середовища в умовах воєнного стану, а також простежити генезу цього явища. Формально-юридичний метод використовувався для встановлення змісту форм взаємодії органів місцевого самоврядування з поліцією у сфері забезпечення життєдіяльності регіону та створення безпекового середовища в умовах воєнного стану. Застосування формально-логічного методу стало підґрунтям для виявлення недоліків у національному правовому регулюванні, та пошуку шляхів їх подолання.

Результати дослідження. Правова основа взаємодії органів місцевого самоврядування (далі – ОМС) та поліції зокрема у сфері забезпечення публічної безпеки громад урегульована окремими положеннями Конституції України [1], Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні» [2] та «Про Національну поліцію» [3]. Однак дані законодавчі акти лише взагалі окреслюють окремі напрямки взаємодії ОМС та поліції без конкретизації їх форм та механізмів реалізації, у зв'язку з цим дискусія щодо проблем законодавчого забезпечення такої взаємодії зосереджена в площині адміністративно-правової науки та науки державного управління.

На питання необхідності удосконалення нормативного забезпечення взаємодії ОМС та поліції звертали увагу багато дослідників. Зокрема В. Е. Фатхудинов вважає, що «першочерговими заходами у даному напрямі є розроблення нормативних актів щодо покращення співпраці з населенням і місцевими громадами, пошуку спільних ефективних форм і методів роботи щодо гарантування публічної безпеки та боротьби зі злочинністю» [4, с. 123]. На думку Барба В.Є., «Закон України «Про Національну поліцію» лише частково дав розуміння наступних кроків розбудови поліції, разом з тим, він потребував прийняття ряду супутніх законодавчих та нормативних актів, які так і не були прийняті, передовсім, відсутній сам порядок взаємодії територіальних органів Національної поліції з органами місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку» [5, 73]. Слід погодитись з думкою автора про те, що «для ефективного забезпечення реалізації механізму співпраці Національної поліції з органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, необхідно розробити і затвердити Порядок взаємодії територіальних органів Національної поліції з органами місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку» [5, с. 74].

На думку Крищенко А.Є. взаємодія поліції з органами місцевого самоврядування має бути основана на законі, співпраця, яка має спільну мету – підтримання належного стану публічного порядку, насамперед, на вулицях та інших публічних місцях, зниження рівня вуличної злочинності, залучення до спільних заходів все більшої кількості населення, збільшення кількості громадських формування з охорони публічного порядку, підвищення ефективності їх роботи – це нагальні потреби сьогодення [6, с. 168]. Відповідно до ст. 5 Закону України «Про Національну поліцію» поліція у процесі своєї діяльності взаємодіє з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування відповідно до закону та інших нормативно-правових актів. Але в подальшому така взаємодія простежується тільки у VIII розділі «Громадський контроль» вказаного закону, а саме у статтях 87 та 88, в контексті можливості винесення резолюції недовіри органами місцевого самовряду-

вання керівнику територіального органу поліції, а також обов'язковості проведення спільних зустрічей для обговорення проблемних питань та обговорення можливих шляхів їх вирішення. Отже, взаємодія – це процес спільної діяльності двох або більше суб'єктів, які впливають один на одного, що змінює якісні характеристики кожного з них, та який в умовах взаємозв'язку пов'язує їх між собою для досягнення спільної мети. Батраченко О.В. у своїй роботі під взаємодією поліції з іншими органами влади або місцевого самоврядування розуміє «вид право-відносин, в які вступають органи поліції різного рівня з іншими суб'єктами з метою підвищення ефективності діяльності Національної поліції щодо гарантування публічної безпеки та порядку, шляхом організації та планування спільних заходів у цій сфері, об'єднання інформаційних, технічних, людських та інших ресурсів для спільного їх використання» [7, с. 64]. У той же час О.Ю. Лялюк стверджує, що «з урахуванням правового статусу суб'єктів взаємодії у наукових джерелах запропоновано декілька різних підходів до класифікації форм взаємовідносин між ними, найбільш прагматичним серед яких слід визнати поділ на інформаційні, організаційні (інституційні), матеріально-фінансові, контрольні. Інколи ці форми конкретизуються та, зокрема, виділяються такі: а) координація зусиль у рамках виконання обласних програм, б) розроблення та реалізація комплексних (обласної, міських та районних) програм профілактики правопорушень, спільних заходів щодо мінімізації злочинного впливу на дітей та молодь, інших заходів, спрямованих на підвищення ефективності боротьби зі злочинністю, в) проведення спільних рейдів, профілактичних заходів, спрямованих на виявлення та припинення кримінальних правопорушень, г) участь у нарадах тощо» [8, с. 65].

Т.Плугатар та С. Лелет зазначають, що «головною метою взаємодії поліції та ОМС крім координації, узгодження та вироблення спільних заходів є забезпечення єдності дій, взаємодопомоги й об'єднання зусиль для успішного вирішення спільних завдань щодо забезпечення та здійснення заходів правового режиму воєнного стану на території України, тобто взаємодія і взаємна допомога повинні бути чітко узгоджені як за цілями та завдання-

ми, так і за місцем і часом проведення спільних заходів» [9, с. 7].

Досить велика кількість дослідників зазначають, що окремою формою взаємодії поліції та ОМС є створення муніципальної поліції, про необхідність та доцільність створення якої точились та тримають дискусії до сьогодні. З приводу цього, наприклад С. Шевченка вважає, що «поліпшення взаємодії органів місцевого самоврядування з поліцією залежить від зміни її організаційної структури. Зокрема утворення місцевої (муніципальної) поліції – самостійної поліцейської структури, яка фінансується за рахунок місцевого бюджету з підпорядкуванням певних служб і наданням обов'язків, які відповідають місцевим умовам. Це буде, з одного боку, децентралізація МВС, а з іншого стане можливістю місцевих органів самоврядування самостійно впливати на стан забезпечення публічного порядку» [10, с. 577]. В свою чергу А. Пишна зазначає, що «до компетенції ОМС відноситься створення муніципальних підрозділів з охорони публічної безпеки та порядку на кшталт «Муніципальної варти», але потребує чіткого розмежування повноважень таких підрозділів органів місцевого самоврядування та територіальних підрозділів Національної поліції. Визначення, що до їх компетенції відноситься виключно охорона публічної безпеки та порядку, але не надано повноважень щодо здійснення превентивних поліцейських заходів та заходів примусу. Також потребує врегулювання питання щодо можливості несення ними служби з використанням вогнепальної зброї або пристроїв, що на думку вченої, буде недоречним» [11, с. 386]. Не вдаючись до дискусії щодо доцільності функціонування місцевої (муніципальної) поліції, слід погодитись з думкою більшості авторів, що наразі немає законодавчо закріпленого механізму для формування місцевої поліції, крім того розмежування повноважень муніципальної і державної поліції може бути вирішено лише з прийняттям відповідного нормативно-правового акту, та в свою чергу зазначити, що в умовах воєнного стану при наявності потреб підвищення обороноздатності держави та акумулювання місцевих фінансів та створенні безпечного середовища запровадження муніципальної поліції не наразі.

Найбільш повний перелік форм взаємодії територіальних органів поліції з ОМС та громадськими об'єднаннями у процесі забезпечення було наведено Корнієнко М.В., до найбільш актуальних серед них дослідник відносить: «спільне проведення аналізу стану правопорядку і законності; взаємний обмін інформацією про стан охорони публічної безпеки й порядку й виконання спільних дій; створення спільних інституцій (координаційних центрів, оперативних штабів, комісій) для організації та здійснення взаємодії; розроблення і прийняття узгоджених планів спільних заходів з охорони публічного порядку і запобігання правопорушенням; розроблення і прийняття узгоджених планів заходів з охорони публічного порядку і публічної безпеки в період встановлення дії режимів надзвичайного або воєнного стану; планування та реалізація заходів з забезпечення дотримання санітарно-епідеміологічних режимів та проведення карантинних обмежень; надання допомоги виборчими комісіями при забезпеченні правопорядку під час проведення виборчих компаній та референдумів; розробка узгоджених планів спільних дій з охорони публічного порядку і безпеки під час проведення масових заходів; організаційна та практична допомога підрозділів поліції у створенні громадських об'єднань з охорони правопорядку та організації навчання їх членів формам і методам роботи; розробка спільних програм та планів з профілактики правопорушень, сприяння правоохоронним органам у превентивній роботі з особами, що вчиняють домашнє насильство, зловживають алкогольними напоями, вживають наркотичні речовини, а також проведення заходів з попередження безпритульності та правопорушень серед дітей; співпраця з облаштування поліцейських дільниць та організації роботи дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громади; спільна просвітницька діяльність з поширення правових знань, виховання правосвідомості та правової культури; заслуховування звітів керівників територіальних підрозділів поліції та дільничних офіцерів поліції про стан правопорядку та існуючі проблеми його забезпечення» [12, с. 383]. На його думку, покращенню взаємодії ОМС та поліції сприятиме розробка «Положення про взаємодію

територіальних підрозділів поліції з органами місцевого самоврядування у сфері охорони публічної безпеки і порядку» та затвердити його наказом МВС України. У цьому документі, на його думку, слід детально регламентувати та закріпити державний механізм взаємодії суб'єктів протидії правопорушенням у сфері охорони публічного порядку та безпеки як у звичайний період так і під час дії режимів надзвичайного та воєнного стану; визначити відповідальних суб'єктів координації взаємодії суб'єктів; визначити хто з учасників зобов'язаний здійснювати контроль за станом належної взаємодії суб'єктів та проводити аналіз результатів спільної діяльності. Схожої позиції щодо покращення правового регулювання такої взаємодії висловлює В.Є. Барба [5, с. 80] та Волокітенко О.М. [13, с. 206]. Автор для усунення наведених недоліків у механізмі взаємодії суб'єктів та покращення її результатів, пропонує: «по-перше, покращити правове врегулювання механізму взаємодії підрозділів поліції з органами місцевого самоврядування у сфері охорони публічного порядку та безпеки шляхом доповнення окремим розділом проекту закону «Про профілактику правопорушень», де б нормативно врегулювалися питання запобігання правопорушенням у сфері публічного порядку та безпеки, а також організації взаємодії у цьому органів публічної влади. По-друге, розробити «Положення про взаємодію територіальних підрозділів поліції з органами місцевого самоврядування у сфері охорони публічної безпеки і порядку» та затвердити його наказом МВС України. У цьому документі слід детально регламентувати та закріпити державний механізм взаємодії суб'єктів протидії правопорушенням у сфері охорони публічного порядку та безпеки як у звичайний період, так і під час дії режимів надзвичайного та воєнного стану; визначити відповідальних суб'єктів координації взаємодії суб'єктів; визначити, хто з учасників зобов'язаний здійснювати контроль за станом належної взаємодії суб'єктів та проводити аналіз результатів спільної діяльності» [12, с. 384].

Слід підтримати такі пропозиції, однак вважаємо, що вирішити питання правового забезпечення взаємодії ОМС та поліції в відповідному положенні МВС не вирішить всіх питань,

особливості та форми такої взаємодії мають бути прописані в Законах «Про органи місцевого самоврядування» та «Про Національну поліцію» та Стратегії безпекового середовища громад, яка має бути затверджена Указом Президента України нахшталт затвердження Стратегії національної безпеки України та Стратегії воєнної безпеки України, Стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України, Стратегії кібербезпеки України, необхідність розробки і затвердження яких визначає Закон України «Про національну безпеку України» [14].

Висновки. Аналіз законодавчих засад діяльності поліції та органів місцевого самоврядування та механізми його реалізації дають можливість виокремити найбільш актуальні форми їх взаємодії в умовах воєнного стану на регіональному рівні, а саме: 1) взаємодія поліції з громадськими формуваннями по охороні громадського порядку, сил територіальної оборони, Національної гвардії (в містах, населених пунктах, об'єднаних територіальних громадах) на де окупованих територіях, територіях наближених до військових дій, та в місцевостях з яких відбувається примусове виселення; 2) взаємодія з Національною гвардією та силами територіальної оборони щодо організації діяльності по перевірці документів у осіб для встановлення їх особистості та документів на вантаж в межах блокпосту – дорожнього укріпленого контрольно-пропускний пункт (КПП) із озброєною охороною, здатного самостійно тримати кругову оборону; 3) здійснення патрулювання вулиць, парків скверів, прибудинкових територій, облаштованих укриттів з метою виявлення вибуховонебезпечних об'єктів; 4) спільно з Служби безпеки України здійснення оперативно-розшукових захо-

дів спрямованих на виявлення осіб, які здійснюють наведення зброї агресора та об'єкти енерго та життєзабезпечення (в межах роботи таких об'єктів); 5) спільно з ОМС та Державною службою з питань надзвичайних ситуацій проведення роз'яснювальної роботи в освітніх закладах щодо дій у випадку виявлення вогнепальної зброї та вибуховонебезпечних об'єктів; 6) взаємодія з Національною гвардією та силами територіальної оборони щодо організації діяльності по перевірці документів у осіб для встановлення їх особистості під час комендантської години; 7) взаємодія поліції з ОМС, ДСНС щодо покращення умов доступу до укриттів та забезпечення безпеки осіб які в них перебувають; 8) взаємодія поліції, підрозділів Національної гвардії, підрозділів військової служби правопорядку з убезпеченням доступу на територію громад зброї та боєприпасів з територій на яких тривають активні бойові дії та виявлення порушення правил дорожнього руху військовослужбовцями; 9) взаємодія поліції з ДСНС щодо ліквідації наслідків пожеж, руйнувань будівель, спасіння життя людей, звільнення їх з під завалів та надання домедичної допомоги; 10) взаємодія поліції, підрозділів Національної гвардії щодо дотримання вимог комендантської години; 11) взаємодія поліції з територіальними органами СБУ щодо виявлення колаборанської діяльності; 12) взаємодія поліції з органами прокуратури, СБУ щодо досудового розслідування воєнних злочинів; 13) розшук, затримання і доставлення до районних (міських) центрів комплектування Збройних сил України (далі – ТЦК ЗСУ) громадян, які ухиляються від виконання військового обов'язку за зверненням органів місцевого самоврядування та ТЦК.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.
3. Про Національну поліцію. Закон України № 580 від 02.07.2015. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>. (дата звернення 18.10.2023).
4. Фатхутдінов В. Адміністративно-правове регулювання у сфері громадської безпеки в Україні. Київ : Освіта України. 2016. 329 с.
5. Барба В. Нормативно-правове регулювання взаємодії територіальних підрозділів Національної поліції та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку. *Lex Portus*. 2018. № 3. С. 69–83. <https://doi.org/10.26886/2524-101X.3.2018.5>. (дата звернення 18.10.2023).

6. Крищенко А. Взаємодія Національної поліції з іншими суб'єктами забезпечення у сфері забезпечення публічної безпеки. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 4. С. 164–170.
7. Батраченко О. Адміністративно-правові засади діяльності Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки і порядку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. 2017. Суми, 218 с.
8. Лялюк О. Деякі питання взаємовідносин органів та посадових осіб місцевого самоврядування з органами внутрішніх справ, прокуратури, Служби безпеки, судовими органами та органами юстиції. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2016. Вип. 31. С. 61–74.
9. Плугатар Т., Лелет С. Взаємодія органів Національної поліції з органами місцевого самоврядування в умовах воєнного стану в Україні. *Law. State. Technology*. № 1. С. 3–9. doi: 10.32782/LST/2023-1-1. (дата звернення 18.10.2023).
10. Шевченко С. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії Національної поліції України та органів місцевого самоврядування та перспективи нормативно-правового регулювання в питанні організації захисту публічного порядку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 576–579.
11. Пишна А. Взаємодія органів Національної поліції та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 385–387.
12. Корнієнко М. Адміністративно-правові основи взаємодії територіальних підрозділів національної поліції та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 379-384.
13. Волокітенко О. Адміністративно-правові основи взаємодії територіальних підрозділів національної поліції та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4. Ч. 1. С. 199–207.
14. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.